

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreviatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus XLIII. De Arbitris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63440)

Alienare Judicii mutandi causâ dicitur, 1
 qui rem, de qua litem timet vel suspi-
 catur sibi movendam, dolosè transfert
 in alium vel quoad dominium, vel quoad posses-
 sionem, ut Adversario rem faciat difficiliorem,
 ut si credat potentiori, vel valde rixoso, vel exi-
 stenti sub aliena jurisdictione. *l. 1. seqq. ff. c. 2. h. t.*
 non verò, si ex justa causa vel morbi, senii, ad
 solvenda debita, alienat, vel per ultimam volun-
 tatem, quia tunc dolò non facere censetur.

Dico. Læsis ex prædicta alienatione succurri- 2
 tur duplici remedio pro ipsorum voluntate eli-
 gendo. 1. *actione in factum* Prætoria adversus
 alienantem, vi cujus restitui debet in integrum,
 quanti nempe interest læsi alium Adversarium non
 habere, solvo tamen alienationis valore. *l. 1. 3.*
4. ff. h. t. ut aded dolosè alienans resarcire de-
 beat petitori expensas & alia damna atque lucrum
 cessans ex alienatione secutum. 2. *Actione in rem,*
seu utili rei vindicatione. l. un. C. eod. vi cujus pot-
 est læsus contra possessorem rei alienatæ, imò &
 contra alienantem (quia dolò desit possidere, &
 hinc pro possessore habetur. *l. 27. §. 3. l. 36. ff.*
de R. V.) petere potest restitutionem in integrum,
 contra quem ex prædictis voluerit.

TITULUS XLIII.

De Arbitris.

SUMMARIUM.

1. *Quid & quoruplex sit arbiter, & quid arbi-
 trator.*

T 2

2. 3. A

2. 3. *A quibus, & in quos arbitros compromitti possit, ac in quibus causis.*
 4. 5. *Qua sit potestas & officium Arbitri.*
 6. *Quis sit effectus Arbitrii, seu laudi.*
 7. *An laudum reduci possit ad arbitrium boni viri.*

Arbiter (*Schid-Richter / Ob-Mann*) est vir bonus, qui constituitur ad aliquod negotium arbitrandum seu æstimandum, vel terminandum. Si eligatur libero Partium consensu, quæ ad parcendum tempori & sumptibus rectè deferunt causam vel litem suam ad unum, vel plures, ut secundum æquum & bonum pronuntient *laudem* (sic appellatur sententia seu arbitrium ab arbitris pronuntiatum) & litem dirimant, vocatur *Arbiter compromissarius*, vel *voluntarius*, de quo potissimum hinc agitur: unde & *arbitrium* dicitur *compromissum l. 1. ff. de Receptis, qui arbitrium*. Si verò constitui debeat ex præscripto Legis, vel statuti, vel Judicis, appellatur *Arbiter Juris*, vel *Necessarius*: sic si recusetur Judex delegatus ut respectus, jubet *c. 39. de off. & pot. Jud. Deleg.* constitui arbitros: item si Episcopus habeat controversiam cum Clerico sibi subiecto. *can. 46. caus. 11. q. 1.* debent eligi arbitri, qui causam dirimant. *Arbiter Juris*, utpote *Authoritate publica* constitutus, habet aliquam jurisdictionem quasi mediam inter ordinariam & delegatam: non verò *Arbiter Compromissarius*; adeoque iste multum discrepat à *Judice*, & *Arbitrium* à *Judicio*, licet *Arbitrium* aliquam cum *Judicio* similitudinem habere dicatur *l. 1. cit.* quia nempe lites dirimit, & ordinem

dinem ac formam Judicii requirit. Arbitro vicinus est *Arbitrator* (*Schid-Mann*) qui assumitur ad complananda negotia extrajudicialia, v. g. contractus. Iste per *arbitramentum*, (sic vocatur ejus sententia) secundum æquitatem naturalem sine ullo Judicii ordine & forma Judiciali, v. g. citatione Partium, examine testium &c. ac sine jurisdictione pronuntiat, quid sentiat, cui Arbitramento stare tenentur Partes, nisi illud velint reduci ad *arbitrium boni viri*, h. e. submitti vero Judici; nam *vir bonus* in Jure dicitur *Judex competens*. l. 1 §. ff. *judicatum solvi*. Et per hoc, quod Partes stare debeant pronuntiato Arbitratoris, iste differt à *Mediatore*, vel *Amicabili Compositore*, potius consilium dante, quàm sententiam edicente.

Dico 1. Compromittere in arbitros possunt omnes & soli, quibus permillum est transigere: arbitrium verò recipere seu arbitri esse possunt (non tenenter) omnes & soli, qui possunt esse Judices. per c. 5. 9. h. t. l. 1. 3. seqq. ff. *de Receptis &c.* Arbitri tamen esse non prohibentur (licet nequeant esse Judices) infames, l. 7. ff. *eod.* item Laici unà cum Clerico (non sine isto) in causa spirituali cum consensu Episcopi. c. 9. *cit.*

Dico 2. Compromitti in Arbitros potest super omnibus & solis causis, super quibus transigere licet. Communis ex c. 9. *cit.* & l. 32. §. 6. 7. ff. *de Receptis &c.* cum Panormit. in c. 9. *de in integr. Restit.* Videatur igitur *titulus de transactionibus*.

Dico 3. Potestas arbitri tota dependet à voluntate compromittentium, seu ex compromisso, quod diligentissimè custodire debet l. 32.

cit. §. fin. c. 6. h. t. quia totam facultatem iudicandi habet à Partibus: illa tamen se extendit ad necessario connexa, uti ad cognoscendum & pronuntiandum de fructibus & expensis, ad condemnandum in pœnam à compromittentibus conventam, ad diem solutionis præfigendum &c. executionem tamen laudi debet relinquere Judici Ordinario; quia executio supponit jurisdictionem.

§ Dico 4. Officium Arbitri consistit in his. 1. ut illud semel susceptum non deponat invitis partibus absque gravi causa. *l. 13. l. 15. ff. de Receptis* dein 2. ut proferat laudum justum, servato ordine Judiciali (nisi Partes velint, ut Summariter & de plano procedat) adeoque sententiam edicat in præsentia Partium, quas proin citare oportet. *l. 27. §. 5. ff. eod. c. 10. h. t.* quamvis enim propriè Judex non sit, nec exerceat actus jurisdictionales, exercet tamen Judiciales. 3. ut, si plures sint arbitri, vel omnes proferant laudum, vel unus in præsentia aliorum (de Jure Canonico sufficit omnes fuisse vocatos, & saltem majorem partem esse præsentem *c. 2. h. t. in 6.*) & quidem nomine omnium in numero plurali: *nos &c. per c. 21. de Elect. in 6.* nam ut singulis, non ut Collegio, committitur pluribus arbitrium. 4. ut non pronuntiet in feriis. per *l. 36. ff. de Receptis*. 5. ut laudum semel pronuntiatum non mutet. *l. 19. 20. ff. eod.*

6 Dico 5. Effectus Arbitrii prolati est 1. quòd finem causæ imponat ita, ut ab eo, licèt iniquum fuerit, appellari nequeat. *l. 1. C. de Receptis Arbitris. c. 1. 9. 11. h. t.* cùm æquivalet transactioni, & sententia propriè Judicialis non sit. 2. quòd Acta coram

ram

ram arbitro retineant vim probandi inter eosdem compromittentes in quolibet Judicio. 3. quòd producat *actionem*, non quidem *judicati*, sed, si pacto nudo sit compromissum, *condictionem ex moribus*, adeóque ex consuetudine, non de Jure Scripto, nisi laudum sit homologatum; tunc enim parit *actionem in factum l. 5. C. de receptis*, vel *condictionem ex lege*, vi cujus compelli potest, qui laudo non vult stare, & reddere rem, alteri adjudicatam: sicuti rem possidenti datur similis exceptio ad alterum repellendum. Si verò compromissum sit per juramentum, de Jure Canonico quidem indè datur actio. *c. 2. h. t.* non verò de Jure Civili noviore. *Nov. 82. c. 11. Auth. decernit C. de Receptis.*

Quæres an laudum non possit saltem reduci ad arbitrium boni viri, seu à Parte, quæ se læsam existimat, submitti Judici, ut is revideat & corrigat? R. Si sit homologatum, non potest de Jure. *c. 5. h. t. l. 27. cit. §. 2.* Aliud est, ut observat P. Wiestner *h. n. 52.* de consuetudine in casu enormis læsionis. Porro *homologatum* dicitur, quando à Partibus est approbatum vel expressè, vel tacitè intra 10. dies nihil contrà movendo. *c. 9. h. t. l.*

5. C. de Recept.

